

Militair recht en discipline in de Force Publique'. Een studie van de beroepskrijgsraad van Stanleyville 1922-1930

Deze studie behandelt de rechtszaken die voor de beroepskrijgsraad (conseil de guerre d'appel) van Stanleyville kwamen sinds haar oprichting in 1922 tot en met 1930. We onderzoeken het functioneren van het militair recht in de kolonie, de manieren van disciplinering van de zwarte soldaten van de Force Publique en de leefwereld van de soldaten zelf.

De meest voorkomende vorm van disciplinering was de (niet-gerechtelijke) disciplinaire bestraffing ter plaatse. In eerste plaats was er het gebruik van de zweep, *la chicote*, een diep gehate straf wiens gebruik zelfs bij de koloniale enige nervositeit veroorzaakte. De tweede vorm was tijdelijke opsluiting, al dan niet met dwangarbeid aan de keten, twee frequente bestraffingen die minder verschillend waren dan men misschien zou denken.

De rechtszaken behandelen we thematisch per categorie. Diefstallen waren de meest voorkomende reden van vervolging. De overgrote meerderheid hiervan waren kruimeldiefstallen van geringe waarde die voortvloeiden uit de schamele economische situatie van de soldaten. Soldaten stalen opvallend veel eten en hun alimentaire situatie was vaak slecht.

Ongehoorzaamheid en/of desertie was een tweede reden voor vervolging. Soldaten waren vaak onvrijwillig in dienst en desertie was frequent. Dit werd meestal disciplinair bestraft. Wanneer het tot een juridische procedure kwam was dit ten gevolge van een uitzonderlijk boze overste, aan wiens willekeur en vereisten de soldaten onderworpen waren. Toch was de controle over de troepen soms betrekkelijk relatief en steunde de F.P. sterk op de loyaliteit van de *gradés* (soldaten met minstens één promotie).

De laatste reden voor vervolging betreft geweldplegingen. Dit delen we op in drie vormen. De meest voor de hand liggende is geweld tegen de bevolking. Voor de meeste Congolezen was het aankomen van soldaten een reden om onmiddellijk te vluchten. Soldaten die in kleine groepjes en met minimale supervisie op pad gingen begingen routineus brutaliteiten ten opzichte van wie ze tegenkwamen: diefstallen, arrestaties, moorden en verkrachtingen.

Een tweede vorm is geweld tegen de kolonisator. Openlijk geweld van de soldaten tegen hun witte oversten was zeldzaam, maar niet ongekend. Dit werd ernstig bestraft, zelfs in erg dubieuze gevallen van 'geweld.' Geweld van oversten ten opzichte van soldaten, daarentegen, werd snel met de mantel der liefde bedekt.

Het laatste deel handelt over geweld tegen vrouwen. Dit werd zelden als misdaad erkend. Het was ongepast om een vrouw openlijk te slaan, maar geenszins een vervolging voor slagen en verwondingen waard. Het niet gehoorzamen van een overste was de ergere misdaad. Verkrachting was, in de ogen van het gerecht, een deel van het leven van de primitieve Congolezen, waar niet te zwaar aan getild moest worden.

Het recht in de kolonie was vaak weinig professioneel en erg willekeurig. De beroepskrijgsraad trachtte dit professionaliseren en verlaagde zeer geregeld de bestraffingen die soldaten in eerste aanleg opliepen. Toch was de belangrijkste factor de gehoorzaamheid ten opzichte van het koloniaal regime. Het militair recht interesseerde zich uiteindelijk meer in de bescherming

van het koloniaal systeem dan in een strikt objectieve interpretatie van de wet door een neutraal gerecht.